

Závěrečná poznámka k „výskytu“ *Carex secalina* v Bílých Karpatech

Jiří H a d i n e c

Herbářové sbírky Univerzity Karlovy, Benátská 2, CZ-128 01 Praha 2; e-mail: hadinec@natur.cuni.cz

Na základě herbářového dokladu *Carex secalina* od obce Vápenky (29. 6. 1950 leg. Emil Tuma) uloženého v PRC se v Komentovaném seznamu cévnatých rostlin Bílých Karpat (Jongepier et al. 2006: 24) objevila petitem psaná poznámka k údajnému výskytu tohoto druhu v území Bílých Karpat. Autor sběru Emil Tuma (nar. 1928), tehdy student biologie na Přírodovědecké fakultě UK, svůj nálezný materiál původně označil na etiketě jako *Carex hordeistichos*, teprve mnohem později až při celkové revizi herbářového materiálu pro připravovanou Květenu ČR, determinoval správně sebranou rostlinu v roce 2003 Radomír Řepka. Tento údaj pak s velkou mírou pochybností cituje ve zmíněné poznámce Jan W. Jongepier. Vyslovil přitom zároveň přímé podezření, že se bude jednat nejspíše o omyl. Dodatečným pátráním v herbáři UK se mi podařilo porovnáním s dalšími sběry z kolekce E. Tuma skutečně zjistit a potvrdit, že údaj o výskytu *Carex secalina* v Bílých Karpatech je založen na omylu, který vznikl nepozorností při rozpisu sebraných rostlin záměnou se sběrem z jiné lokality. Tento závěr mi poté potvrdil i sám sběratel. Účastnil se tehdy v červnu 1950 vícedenní botanické autobusové studentské exkurze pražské Přírodovědecké fakulty UK po moravských lokalitách. Exkurzi vedl docent Josef Dostál a bylo při ní navštíveno postupně více rozmanitých botanických lokalit. Jednou z nich bylo i „slanisko u Čejče“, kde byla 27. 6. 1950 *Carex secalina* ve skutečnosti sebrána, a později při schedování opatřena mylnou lokalizací. Lze tedy shrnout: údaj o výskytu *Carex secalina* v Bílých Karpatech, založený na sběru E. Tuma z června 1950 (PRC), je mylný a botanici necht' jej dále nešíří.

Popsaný případ záměny herbářových dokladů resp. jejich mylné lokalizace představuje vcelku banální situaci, která může postihnout v životě zřejmě každého floristu, který sbírá rostliny do herbáře a etiketuje své sběry. Často se tak stává právě v mladém studentském věku, kdy nejsou středem zájmu pouze sušené rostliny. Podobně nebezpečné je v tomto ohledu, ovšem z jiných příčin, pak i stáří – to když např. florista na „stará kolena“ scheduje své dávné sběry z mládeži. Není tak běžné, že se podaří ještě za života sběratele tuto chybu odhalit a zpětně ji bezpečně lokalizovat. Mnohem častěji se naopak stává, že takový „úžasný nálezný“ odhalí až nějaký badatel dávno po smrti nálezce a nám pak zůstávají v regionálních květenách nevyřešené záhady (a v mapách podezřelé puntíky). S nimi pak přicházejí na svět obvykle i nejrůznější hypotézy (spíše však jen dohady) o původu těchto údajů a následně pak také protichůdné polemiky a jejich krkolomné obhajoby. Kdo pak spolehlivě rozhodne, zda u Svitav skutečně v minulosti rostla *Primula farinosa*, v Krko-

noších *Montia arvensis*, či zda herbářový doklad *Tofieldia calyculata* z Moravského krasu skutečně odtud taky pochází?

Jongepier J. W. & Jongepierová I. (2006): Komentovaný seznam cévnatých rostlin Bílých Karpat – ZO ČSOP Bílé Karpaty, Veselí nad Moravou, 108 p.

K hodnocení původnosti *Aurinia saxatilis* v Pelinách u Chocně

Zdeněk Kaplan¹⁾ & Jiří Krátký²⁾

¹⁾ Botanický ústav Akademie věd České republiky, v. v. i., Zámek 1, 252 43 Průhonice; e-mail: kaplan@ibot.cas.cz

²⁾ Třebechovická 821, 500 03 Hradec Králové; e-mail: macshort@tiscali.cz

Těžiště rozšíření druhu *Aurinia saxatilis* v ČR je na reliktních stanovištích v hlubokých říčních kaňonech na střední Ohři, střední a dolní Berounce, střední a dolní Vltavě, dolní Otavě, dolní Lužnici, střední a dolní Sázavě, na Labi v oblasti Českého středohoří, na střední Dyji, dolní Jihlavě a dolní Oslavě (Smejkal 1992). V celých východních Čechách se na přirozeném stanovišti vyskytuje pouze na opukových skalních věžích v přírodní rezervaci Peliny v hlubokém údolí Tiché Orlice u Chocně (Procházka 1980). Druh zde našel a poprvé odtud publikoval Mandlík (1949). Skalnatá část rezervace je jen velmi obtížně přístupná. Vyskytuje se zde nemálo dalších v širokém území vzácných termofytů a rostlin stanovišť reliktního charakteru, jako např. *Anthericum ramosum*, *Berberis vulgaris*, *Cotoneaster integerrimus*, *Festuca pallens*, *Libanotis pyrenaica*, *Melica transsilvanica*, *Sorbus aria* a *Tanacetum corymbosum*, na stinných sutích při bázi opukových skalních pilířů také *Staphylea pinnata* a *Taxus baccata* (Domin 1943a, b, Mandlík 1943, Procházka 1977, Lustyk & Samková 2005). Kromě toho zde byly zaznamenány i vzácné druhy měkkýšů (Faltyssová et al. 2002, Juříčková et al. 2006).

Vzhledem k rozšíření tařice skalní u nás byla původnost jejího izolovaného výskytu na Pelinách zpochybňována (např. Slavík 1971, Procházka 1980). Smejkal (1973) se ve své revizi tařic k výskytu na Pelinách explicitně nevyjadřuje, ale v přehledu rozšíření tuto lokalitu nejmenuje a dodává, že neuvádí „lokality, na kterých bylo *A. saxatile* nepochybně anebo s velkou pravděpodobností vysazeno“. Obdobně v Květeně ČR (Smejkal 1992) není výskyt u Chocně vůbec zmíněn.

V tomto kontextu je velmi významné nedávné zjištění výskytu nosatce *Ceutorhynchus lukesi* právě na Pelinách jako jeho jediné východočeské lokality (Krátký in Benedikt et al. 2010). Ve střední Evropě je tento nosatec monofázně vázán na tařici skalní. V Čechách je to dost vzácný a lokální druh, který tařici nedoprovází na všech jejích lokalitách. Je to reliktní prvek říčních skalnatých údolí, např. Vltavy, Labe, Mže, Berounky a Ohře. Jeho zavlečení na nové lokality je nepravděpodobné, nešíří se se sazenicemi nebo semeny